

Hesteafgiftsfonden

Effektvurderingsrapport 2017

Indledning

Formål med rapporten

Formålet med denne rapport er at give Hesteafgiftsfondens bestyrelse overblik over og indblik i, hvilke resultater og effekter, der er kommet ud af de støttede projekter i 2017. Herved får bestyrelsen viden om, i hvilket omfang projekterne er med til at løfte indsatsområderne i fondens strategi. Alle Hesteafgiftsfondens tilskudsmodtagere har således ved hjælp af et spørgeskema skullet angive, hvilke konkrete resultater projektet har afstedkommet, hvilke forventede effekter projektet vil bidrage til samt endelig i hvilket omfang projektets resultater forventes implementeret og anvendt hos heste-ejere og aktører i sektoren.

Der gøres opmærksom på, at projektledernes vurderinger er gengivet ukritisk, idet det forudsættes, at deres kendskab til området giver dem den bedste forudsætning for at foretage en faglig vurdering af projektet.

Formål med effektvurderingerne

Formålet med at gennemføre effektvurderinger er tosidet.

For det første gennemføres effektvurderinger for at kontrollere og få dokumenteret viden om anvendelsen af bevillingsmidlerne. Herved opnås indsigt i, hvordan projekterne lever op til den formålsbeskrivelse, der er anført i ansøgningen til fonden.

For det andet gennemføres effektvurderingerne for at opnå læring og større kendskab til de konkrete resultater og effekter, projekterne munder ud i. I den forbindelse sættes der ikke mindst fokus på, hvordan resultaterne viderefremmes og implementeres til slutbrugerne. Sidstnævnte kommer ikke kun den enkelte slutbruger til gavn men også samfundet og samfundsøkonomien.

Effektvurderingerne gennemføres med udgangspunkt i Fødevarerministeriets bekendtgørelse for landbrugets fonde, hvoraf det fremgår:

"...det påhviler fondene at vurdere effekten af udvalgte aktiviteter..."

Metode

Hesteafgiftsfonden bevilger hvert år støtte til 7-10 projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtteleven. Projekterne er forskellige i deres formål, indhold, størrelse m.v.

For at gøre sammenligning på tværs af de effektvurderede projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteorien udgør et godt teoretisk fundament, når projekter skal effektvurderes, idet den gør det muligt at følge målene for et konkret projekt fra initiering til afslutning. Med udgangspunkt i forandringsteorien for det enkelte projekt er effektvurderingerne desuden gennemført med anvendelse af 'målopfyldelses- og effektevaluering'. En nærmere beskrivelse af metoden findes bagest i rapporten.

Hesteafgiftsfondens bestyrelse har besluttet, at alle projekter, der får støtte af fonden, skal effektvurderes. Tilskudsmodtagerne i 2017 er:

- Landbrug & Fødevarer, SEGES
- Københavns Universitet
- Aarhus Universitet

For 2017-projekterne betyder det, at 7 projekter har besvaret et effektvurderingsskema. Skemaet sætter fokus på, hvilke resultater projekterne har afstedkommet og hvilke effekter for hestejerne og

samfundet. de potentielt kan få. 1 projekt med et mindre budget har ikke indsendt effektvurderingsskema men en faglig rapport, hvor resultaterne er beskrevet.

Udvalgt projekt til effektvurderingsrapporten

Fondens bestyrelse har besluttet, at 1 projekt skulle udtages til særlig effektvurdering ved forelæggelse af projektets resultater på et bestyrelsesmøde. Formålet med dette er at give bestyrelsen lejlighed til at stille uddybende spørgsmål til projektlederen af det udvalgte projekt, hvorved der opnås dybere indsigt i projektet resultater og anvendelsen af disse i hestesektoren.

Det udvalgte projekt i 2017 er:

*Aarhus Universitet: Genomisk avlsindeks for osteochondrose på Dansk Varmblods heste
Modtaget tilskud i 2017: 198.000 kr.*

Projektets formål:

Projektets formål var at udvikle en genomisk avlsværdi for osteochondrose. Baseret på information fra veterinære klinikker, var data opsamlet og opbevaret på SEGES, heste databasen og genomisk information blev leveret fra Dansk Varmblod. Det langsigtede mål med arbejdet er, at det genomiske indeks skal bruges til at avle mod mindre risiko for osteochondrose og dermed nedbringe forekomsten samt bidrage til avl mod sundere og mere robuste heste.

Projektets resultater og effekter:

Med de forskellige definitioner blev arvbarheden estimeret for osteochondrose. Analyserne blev gennemført på to forskellige niveauer: på dyr niveau (diagnose i mindst et led) og for hvert led individuelt.

Analyserne viste, at de genotypedede heste var meget svagt relaterede til heste med X-ray diagnoser. I forhold til tidligere erfaring fra analyser for denne population og andre arter, blev det konkluderet, at den genomiske information i dette tilfælde ikke ville kunne give en mere sikker avlsværdivurdering, hvorfor undersøgelsen blev koncentreret om genetiske analyser uden genomisk information.

De konstaterede estimater for arvbarheden var lavere end tidligere studier for Varmblod populationer. Den lave arvbarhed betyder, at der ikke kunne udvikles et effektivt avlsindeks. Der er lavet en rapport med klare anbefalinger for tiltag, der på sigt vil kunne bruges til et mere effektivt avlsarbejde for osteochondrose.

Den danske avlsforening for Varmblodsheste har nu mere objektiv information om osteochondrose, og hvordan diagnosen fordeles over forskellige led. Information om denne meget vigtige sygdom findes kun i meget begrænset omfang også i udenlandske avlssystemer. Baseret på denne information kan foreningen udvikle strategier for at sænke incidensen af osteochondrose i populationen. Det er primært avlere og hesteejere der i den sidste ende vil få gavn af projektets resultater.

Overordnede resultater af effektvurderingerne

Projekttilskud og gearing af fondsmidler i 2017

De gennemførte projekter i Hesteafgiftsfonden (HAF) har i 2017 anvendt 1,4 mio. kr. fra HAF. Disse midler har genereret aktiviteter for samlet set 1,8 mio.kr, idet projekterne i nogle tilfælde har fået tilført midler fra anden side og/eller selv har bidraget med midler. Den gennemsnitlige gearingsfaktor udgør således 1,3 svarende til, at der for hver 100 kr. bliver genereret aktiviteter for 130 kr.

Hesteafgiftsfonden fordeler i henhold til fondens strategi midler inden for 3 hovedindsatsområder:

1. Fremme forskning og innovation, der er til gavn for hestesektorens udviklingsmuligheder
2. Fremme forebyggelse, diagnosticering og behandling af hestesygdomme
3. Fremme rådgivning af hesteejere om hestehold

Hesteafgiftsfonden har i 2017 givet tilskud til 2 rådgivningsprojekter, hvor fokus er på direkte rådgivning til hesteejere og 6 forskningsprojekter, der er rettet mod sygdomsforebyggelse og diagnosticering af hestesygdomme samt inden for området avl og genetik.

Projekternes resultater og leverancer

I størstedelen af projekterne vurderes det, at de har opnået alle de resultater, der blev forventet ved igangsætning af projektet. Dette sker i 4 projekter. Desuden vurderer 1 projekt, at de fleste resultater bliver opnået. 1 projekt har opnået ca. halvdelen af de forventede resultater, medens 1 projekt har kunnet konstatere færre end halvdelen af de forventede resultater. Dette skyldes imidlertid barsel hos projektlederen, og af den grund er projektet forlænget til 2018, hvor resultaterne forventes at foreligge.

Fondens hovedformål er at styrke hesteholdets udviklingsmuligheder i Danmark. Nytttevirkningen af fondens bevillingsvirksomhed skal i sidste ende tilfalde danske hesteejere og bevillinger gives til projekter, der bidrager positivt til sektorens værdikæde.

I de 2 rådgivningsprojekter er der udviklet nye produkter/nye rådgivningsværktøjer til gavn for hesteejerne. I 3 forskningsprojekter rettet mod diagnosticering og sygdomsbekæmpelse er der opnået nye anvendelige forskningsresultater og en bedre sygdomsforebyggelse og sygdomsdiagnostik. Endelig er der i 2 forskningsprojekter inden for avl og genetik tilvejebragt nye koncepter og værktøjer samt nye forskningsresultater.

Som nævnt oven for lægger fondens bestyrelse vægt på, at målgruppen for projekterne får gavn af resultaterne af fondens projekter. I effektivitetsvurderingsskemaet er der derfor lagt vægt på de brugerrettede effekter, og projektlederen har skullet angive inden for hvilken tidshorisont, de forventer, at projekterne vil få nytte af projektets resultater.

I rådgivningsprojekterne forventes det, at nytteværdien over for hesteejerne har en brugeranvendelsesgrad på 20-25 % inden for 1 år efter projektafslutning. Inden for 5 år forventes brugeranvendelsesgraden at være mellem 40-60 % af alle hesteejere, hvilket må betegnes som fuldt tilfredsstillende. Inden for forskningsprojekterne er den umiddelbare målgruppe på kort sigt forskningsmiljøerne og på længere sigt dyrlæger/rådgivere og hesteejere. I forskningsmiljøerne ligger brugeranvendelsesgraden på mellem 50-80 % inden for 1 år, medens brugeranvendelsen inden for 5 år ligger på 50-70 % af målgruppen, som typisk er dyrlæger og hesteejere. 1 projekt har dog markant lavere forventet brugeranvendelse, idet projektet påpeger behovet for alternativ behandling af en specifik hestesygdom, og en sådan proces tager længere tid og ligger uden for projektets indhold og rækkevidde.

Vidensspredning er afgørende for, om resultaterne når ud til målgruppen. Alle projekters resultater er offentliggjort efter projektafslutning, hvilket også er et bevillingskrav til forskningsprojekterne. I de fleste projekter er offentliggørelsen, udover egen hjemmeside, sket i videnskabeligt tidsskrift og/eller på faglige møder og konferencer.

Sammenfattende er der opnået tilfredsstillende resultater i de bevilgede projekter fra Hesteafgiftsfonden. Hovedparten af projekterne opnår alle eller de fleste af de resultater, der var forventet ved projektstart. Brugeranvendelsesgraden på både kort og længere sigt er også på acceptable niveauer, når der henses til projekternes karakter. Rådgivningsprojekter kan forholdsvis hurtigt omsættes til nye konkrete rådgivningsværktøjer, medens brugeranvendelsen efterfølgende afhænger af, hvorvidt hesteejerne gør brug af de nye værktøjer. Forskningsprojekters resultater kan nemt formidles i forskningsmiljøerne, medens det tager længere tid, inden sektorens aktører, fx dyrlæger og hesteejere, adopterer den nye viden om forebyggelse af hestesygdomme.

Bilag: Metode

Tidspunkt for gennemførelse af effektvurderingerne

Bevillingerne fra promille- og produktionsafgiftsfondene er 1-årige, og af denne grund gennemføres effektvurderingerne i forbindelse med bevillingsårets afslutning. Dette sker uagtet, at mange projekter i fondene er flerårige, især forskningsprojekterne.

Den teoretiske ramme

Promille- og produktionsafgiftsfondene giver tilsammen årligt støtte til flere hundrede projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtteleven. Projekterne er meget forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

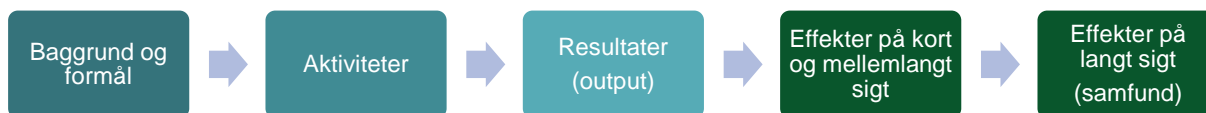
For at gøre sammenligning på tværs af de udvalgte projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteori

Tilskudsmodtagerne bliver i forbindelse med ansøgningen bedt om at angive formålet med projektet, hvilke aktiviteter der ønskes gennemført, hvilke produktionsmål de gennemførte aktiviteter skal resultere i, og endelig skal de angive, hvilke effekter de på sigt forventer projektets resultater vil medføre – både for den pågældende sektors målgrupper og for samfundet.

I den teoretiske verden svarer ansøgningsskemaet således til projektets forandringsteori. Figuren nedenfor illustrerer forandringsteorien¹.

Figur 1: Forandringsteori

Temaerne i ansøgningsskemaet (forandringsteorien) hjælper den enkelte ansøger med at gennemføre en analyse af, hvordan den tilsigtede effekt skal nås. Gennem forandringsteorien beskrives, hvilke aktiviteter der skal gennemføres for at opnå de effekter for den målgruppe, som projektet vedrører. Herved sandsynliggøres, at de gennemførte aktiviteter på sigt vil medføre de ønskede effekter.

På baggrund af ovenstående kan der opstilles parametre for målopfyldelsen – dvs. hvilke succesparametre der skal være gældende for, at projektet er gennemført succesfuldt. Følgende kategorisering af mål bliver anvendt:

Aktivitetsmål udtrykker forholdet mellem input og aktiviteter. Ressourcer kan være penge, arbejdskraft el.lign., og aktivitetsmålet udtrykker dermed, hvilke aktiviteter der kan gennemføres med de input, der er til rådighed.

Produktionsmål udtrykker det output/de resultater, de gennemførte aktiviteter skal resultere i.

Effektmaal vedrører den tilsigtede effekt af en indsats på det omgivende samfund.

Effektmålene kan opgøres på kort, mellemlangt og langt sigt. Det kan imidlertid være vanskeligt at opstille parametre for den langsigtede effekt – og det kan være endnu sværere at måle effekten på langt sigt.

Hvis målet på sigt eksempelvis er at øge konkurrenceevnen, kan det være vanskeligt at isolere effekten af det konkrete projekts indflydelse på konkurrenceevnen. I sådan et tilfælde vil det være nødvendigt at anvende parametre på et lavere niveau for at sandsynliggøre, at projektet bidrager til det langsigtede mål.

¹ Rigsrevisionen, *Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2012*, november 2013.

For at kunne dokumentere, at et projekt kommer sektoren og samfundet til gode, er det væsentligt, at måleparametrene opgøres på så højt niveau som muligt. Da effektvurderingerne i nærværende rapport er gennemført allerede et år efter projekternes initiering, vil der dog være mange projekter, som endnu ikke har realiseret effekter på langt sigt. Endvidere er der en række projekter, som er flerårige og derfor ikke endeligt afsluttet endnu.

Som det fremgår af effektvurderingerne i rapporten, er de målbare parametre derfor i vidt omfang relateret til outputtet/resultaterne, som er meget projektnære, og dermed i mindre omfang relateret til de mere langsigtede effekter for samfundet.

Evalueringsmetode

Effektvurderingerne er gennemført med en tilgang inspireret af både 'målopfyldelsesevaluering' og 'effektevaluering'. Den første tilgang har til formål at afdække, om målene med et givet projekt er opfyldt eller ej, og den anden tilgang søger at afdække de samlede effekter af projektet – både tilsligtede og utilsigtede effekter. Begge tilgange er meget anvendelige men har dog også nogle ulemper, som er vigtige at være bevidst om.

Målopfyldelsesevaluering vanskeliggøres, hvis de udmeldte mål med et projekt ikke er konkrete, operationelle og målbare. Men forudsat at målene er klart formuleret, gør tilgangen det muligt at vurdere, om målene er realiseret, og om indsatsen lever op til intentionerne. Effektevaluering har den ulempe, at det kan være svært at isolere effekten af indsatsen, og den opnåede effekt kan dermed skyldes andre faktorer end resultaterne fra projektet.

Uanset hvilken evalueringstilgang der vælges, vil der være en række metodemæssige udfordringer forbundet med tilgangen. Det er vurderingen, at ulemperne ved de to beskrevne evalueringstilgange er håndterbare og i vidt omfang mindskes ved at anvende en kombination af kvantitative og kvalitative metoder, jf. beskrivelse heraf i det følgende.

Gennemførelse af effektvurderingerne

For at sikre sammenlignelighed på tværs af projekterne og en tilstrækkelig faglig dybde i effektvurderingerne gøres der både brug af spørgeskemaer (kvantitativ tilgang) og interview (kvalitativ tilgang). Metoderne beskrives nedenfor.

Kvantitativ tilgang – alle projekter

Alle projekter har besvaret et spørgeskema indeholdende spørgsmål om, i hvilken grad projektet har opnået de resultater, der forventedes ved projektets start, og hvilke effekter for sektoren og samfundet det forventes, at projektet vil afstedkomme. Spørgeskemaet indeholder både kvantificerede, lukkede spørgsmål samt spørgsmål af mere åben karakter.

Som supplement til effektvurderingsskemaet gøres også brug af projektets tilskudsregnskab. Regnskabet er nyttigt i forbindelse med effektvurderingerne, idet det af regnskabet blandt andet fremgår, om alle projektmidlerne er anvendt, i hvilken grad projektet er gearret med midler fra andre steder, og hvilke eventuelle samarbejdspartnere, der har været involveret i projektet.

Kvalitativ tilgang – udvalgte projekter

Hver fondsbestyrelse i produktionsafgiftsfondene udvælger 1-3 projekter til uddybende interview og effektvurdering.

Promilleafgiftsfonden udvælger 6 projekter på tværs af driftsgrenene.

Udvælgelsen i Hesteafgiftsfonden er sket ved kvalitativ udvælgelse af fondens bestyrelse. Ved udvælgelsen skeles der til, at der evalueres projekter over tid, der berører alle fondens indsatsområder og formål.

Formålet med interviewet er at spørge ind til detaljer i besvarelsen af de kvantitative spørgeskemaer og at spørge ind til særlige udfordringer, gevinster, processer m.v., som kan være svære at håndtere kvantitativt i et spørgeskema. Denne del af effektvurderingen er gennemført af en ekstern evaluator. I Hesteafgiftsfonden gennemføres der ikke interview af ekstern evaluator, men bestyrelsen gennemfører særlig effektvurdering ved fremlæggelse af projektets resultater på et bestyrelsesmøde.